

1TE743 Industriell ekonomi: Hemtenta period 1 år 2019 med lösningsförslag. OBS all text i kursivt är vägledning till svar, även det på sidan två

Hemtentamen består av åtta frågor: Två frågor för kursmål 1, en fråga vardera för kursmål 2-5, och två sammanfattande frågor. Du besvarar frågorna individuellt, men får gärna samarbeta med andra i förberedande diskussioner och liknande, genom att reflektera kring din text – du gör det som krävs för det betyg du vill uppnå. Observera att du för att få godkänt måste väva in relevanta reflektioner kring det företag du valt att studera. Totalt får du lämna in max 14 sidor (inklusive denna och nästa, så max 12 sidor egen text). Dina svar på hemtentan ska lämnas in på Studium senast enligt deadline i en (denna) Word-fil, gärna som pdf-fil. Oberoende av betyg krävs godkänt på samtliga svar på hemtentamen för godkänt på kursen (eftersom alla kursens mål måste vara uppnådda för att godkänt ska uppnås). Om de flesta av svaren är bra enligt vad som sägs ovan, men det finns några svar som inte kan godkännas, får du en möjlighet att rätta till dina misstag innan deadline för komplettering och visa att du uppnått alla kursmålen och därigenom erhålla godkänt på kursen.

Hur sätts betyget?

- Du som har greppat kursens innehåll på ett bra sätt, erhåller betyget 3. För att visa detta ska du skriva en väl utformad hemtentamen som besvarar frågorna väl kopplat till kurslitteraturen eller andra källor och till ditt yrkesområde. Du ska visa att du kan besvara frågorna med hjälp av metoder och modeller inom de områden som behandlats i kursen. Du ska också, med t.ex. referenser till lämpliga sidor i kurslitteraturen eller andra källor, visa att du greppar materialet.
- Du som verkligen bemästrar kursens innehåll, och även förmår att kritiskt reflektera kring denna kunskap, erhåller betyget 4. För att visa detta ska du med gedigna referenser koppla svaren till kurslitteraturen eller andra källor där så är lämpligt, samt använda (minst) en annan källa (en bok, en artikel e.d.) till vilken du kopplar dina svar. Du ska också utveckla svaren så att de går utanför det som litteraturen säger direkt på en viss fråga – t.ex. genom att ge exempel på företags användning, och/eller genom att relatera till dina egna erfarenheter och aktuella händelser i företagsvärlden. Du ska helt enkelt visa gedigen kunskap på området. Med gedigen kunskap menas att inte bara förmå att visa upp den och applicera den, utan också ”vrida” på den, t.ex. genom att kunna relatera den till nya rön på området eller till helt andra områden (som exempelvis etik, hållbarhet, etnicitet eller genus). Även aktiv närvaro är ett viktigt kriterium för att erhålla detta betyg.
- Har du befast dina kunskaper genom att ha godkänt på samtliga löpande frågor senast vid deadline för komplettering, allt med god kvalitet, samt fullgjort kamratgranskningen på ett bra sätt erhåller du betyget 4 i stället för 3, respektive 5 i stället för 4.

Att lämnas in (i Studium) senast fredag den 1 november 2019. Du kommer att få återkoppling och en betygsindikation senast fredag den 8 november 2019, och senast fredag den 15 november 2019 lämnar du in den slutliga versionen av din hemtenta, om komplettering krävs. Efter detta sätts ditt betyg.

Lycka till! / Håkan Kullvén

Grundinformation

(ersätt ”dummytexten” med det korrekta. Max en sida (denna) får användas för grundinformationen). **Mitt namn:** Anna Andersson. **Mitt företag:** Brovink AB. **Kort beskrivning av mitt företag:** Mitt företag är ett företag som säljer Brovink på den svenska marknaden

Referenser som används i texten (om några. Korta beskrivningar räcker): Bok X. Artikel Y *Tänk på det här; använd också dessa (teori)källor i sina sammanhang genom att hänvisa till dem; att bara nämna dem visar inte upp någon extra kunskap. Du kan använda kursboken, en annan bok i industriell ekonomi eller företagsekonomi, flera böcker som tillsammans täcker kursens områden, websidor som wikipedia, investopedia, mbabull.com, businessdictionary.com, accountingtools.com, smallbusiness.chron.com, bokforingstips.se, lagen.nu, vismaspcs.se, expowera.se eller någon av alla andra bra källor som finns. Tänk på att dessa ibland har andra definitioner än kursen – då är det kursens modeller som gäller, och dessa hittar du bland annat i kursens pdf-material. Du kan också använda helt andra källor utöver detta, för att stärka reflektionen. Ju längre ifrån kursens område sådant material är, desto mer spännande reflektioner blir det ofta. Företagskällor av olika slag är ingen referens, det är ett nödvändigt material för att kunna lära sig lite om företaget för att besvara frågorna på ett bra sätt.*

Självvärdering (Ange ja respektive nej på respektive punkt. Korta exempel/hänvisningar kan lämnas på respektive punkt om så önskas, t ex bra exempel):

1. Jag har gjort följande för att erhålla godkänt på denna hemtentamen:

- Besvarar frågorna väl med metoder och modeller från kursen *tänk på detta; du ska visa att du kan svara på frågan (och i förlängningen uppnår kursmålet) genom att besvara frågan väl kopplat till teorier och modeller från kursen (inte allmänt kring modeller, inte hur andra gör, inte exakt som företaget beräknar osv utan kursen) väl kopplat till ditt företag för att visa att du också förmår använda dig av kunskapen.*
- Kopplar till kurslitteraturen eller andra källor genom sidhänvisningar (inte intervall utan exakta sidor) i texten *tänk på detta; det handlar om att ge exakta angivelser till sidor i en bok, eller websidor eller liknande i de situationer där de används; och att de ska stödja texten, stadga upp den, utmana dig genom att du måste fundera djupare på detaljerna och så. Minst en sådan referens per fråga behövs nog för att ge denna stadga, ofta krävs nog betydligt mer för en riktigt god kvalitet.*

2. Jag har gjort följande för att erhålla betyget 4 på denna hemtentamen (om något. Alla delar behöver inte vara uppfyllda): c. Kopplat mina svar genomgående till (minst) en annan källa genom reflektioner mot texten kring denna__ d. Resonerat kring exempel på andra (än mitt) företags användning av modeller/begrepp__ e. Relaterat till mina egna erfarenheter i reflektioner kring svar__ f. Relaterat till aktuella händelser i företagsvärlden i reflektioner kring svar__ g. Relaterat till annat i reflektioner kring svar, vad? *tänk på detta; det räcker inte med enstaka delar uppfyllda här, och att du bara t ex nämner en sådan här reflektion, utan det ska verkligen vara en hel del här och det ska användas för att visa att du behärskar kursens begrepp på en djupare nivå; att du har lärt dig dubbelkrets, kan reflektera kring kunskapen, koppla olika delar mot varandra, utmana, kritiskt fundera kring, och så vidare.*

a. (Kursmål 1, välja, upprätta, tolka och använda kalkyler som beslutsunderlag för det industriella företags olika situationer): Diskutera hur en typisk investering i ditt företag skulle kunna bedömas med en nuvärdekalkyl, och varför kalkyl med återbetalningstid inte är en lika bra kalkylmetod som nuvärdekalkyl.

Lösningsförslag: Viktigt att svaret innehåller en diskussion kring en investering som skulle kunna vara möjlig i företaget, spelar ingen roll vilken typ av investering det är i övrigt. Inga beräkningar krävs, men får ingå. Svaret ska visa att du förstår vad en nuvärdekalkyl är och vad de olika begreppen i den står för; att den innebär en beräkning av nuvärdet, värdet nu vid tidpunkten 0 (investeringens startpunkt) av grundinvesteringen (utbetalningen för t ex maskinen), årliga in- och utbetalningar (inbetalningar om sådana finns t ex som pris x volym, utbetalningar för t ex material, löner och annat som används för t ex maskinen) och eventuellt restvärde i slutet av livslängden (vad man får vid försäljning av t ex maskinen eller får betala för att göra sig av med den) över en ekonomisk livslängd (den tid det anses lönsamt att ha t ex maskinen) genom beräkning med hjälp av en kalkylränta. Investeringen är lönsam om nuvärdet är positivt (i de fall då inbetalningar finns), och det bästa alternativet är det som ger högst positivt nuvärde (i de fall då inbetalningar finns) eller lägst negativt nuvärde (i övriga fall). Diskussioner om hur kalkylräntan beräknas, olika klassificeringar av investeringar, alternativa kalkylmodeller od får finnas med i svaret men är inget krav. Svaret täcks in av bild 6.4, 6.9 och 6.13 Det ska också finnas en diskussion kring varför kalkyl med återbetalningstid inte är en lika bra kalkylmetod som nuvärdekalkyl (avsaknad av ränta, ser inte hela ekonomiska livslängden), och för att kunna göra detta krävs först en genomgång av vad en kalkyl med återbetalningstid innebär. Detta täcks in av bild 6.14

b. (Kursmål 1, välja, upprätta, tolka och använda kalkyler som beslutsunderlag för det industriella företags olika situationer): Hur skulle bidragskalkyl respektive påläggskalkyl kunna användas av ditt företag? Diskutera detta, och förklara också vilka fördelar bidragskalkylering har jämfört med påläggskalkylering.

Lösningsförslag: Viktigt att du kopplar till teorin vad gäller bidragskalkylen, t ex genom att diskutera vad särintäkter och särkostnader (intäkter och kostnader som påverkas av beslutet) är. Du kan också täcka in täckningsbidraget som skillnaden mellan dessa, och totalt täckningsbidrag som täckningsbidrag multiplicerat med volym, eller på annat sätt diskutera denna skillnad mellan särintäkter och särkostnader och att det sedan också finns samkostnader (sådant som inte påverkas av beslutet). Därigenom följer att bidragskalkyl kan användas för beslut, oavsett typ av företag, vilket påläggskalkylering inte kan. Har du ett tjänste- eller handelsföretag kan det oftast också användas för att kalkylera på företagets produkter, projekt, order, kunder och liknande (i ett tillverkande företag passar ofta självkostnadskalkyler av olika slag bättre) och då kan särintäkter vara produktens pris medan särkostnader är sådant som lön för de som bara jobbar med den produkten eller skriver tid på den produkten, material för den produkten och så vidare. Fördelarna har framför allt att göra med detta att den kan användas för beslut. Kopplingen till företaget ligger i första hand i detta att diskutera när och för vad bidragskalkylen kan användas i ditt företag. Svaret täcks in av bild 5.5, 5.6 och 5.16-5.19. Upplägget av en påläggskalkyl för det egna företaget ska också diskuteras, se bild 5.8 och 5.9 om hur det kan se ut.

c. (Kursmål 2, tolka årsredovisningar och andra ekonomiska rapporter i industriföretag, inklusive resultaträkning, balansräkning, kassaflödesanalys och nyckeltal i dessa): Hur är så kallad dubbel bokföring uppbyggd? Förklara detta med utgångspunkt i några

bokföringstransaktioner som skulle kunna förekomma i ditt företag, och berätta för var och en hur de sen påverkar resultaträkningen och/eller balansräkningen

Lösningförslag: Det viktiga är att det i svaret framgår att du förstår detta med Debet (vänster) och Kredit (höger) sida på ett konto; att tillgångar ökar i debet eftersom de finns på vänster och skulder och eget kapital i kredit eftersom de finns på höger sida på balansräkningen; att kostnader ökar i debet eftersom de finns på vänster och intäkter i kredit eftersom de finns på höger sida på resultaträkningen; att minskningar sker på motsatt sida; och att alla transaktioner bokförs med samma belopp på debet och kredit. Som utgångspunkt går du t ex igenom typ 3 transaktioner: En utgift (debet ett kostnadskonto t ex lön, kredit en tillgång t ex bankkonto), en inkomst (debet en tillgång t ex kundfordringar eller bankkonto, kredit försäljningsintäkter) och en transaktion mellan tillgångar och/eller skulder (t ex debet kassa, kredit banklån). Viktigt också att det finns med en diskussion om hur resultaträkningen påverkas av intäkter och kostnader, balansräkningen av tillgångar och skulder, och hur resultatet påverkar dem båda. Svaret täcks in av bild 7.3 och 7.4.

d. (Kursmål 3, förklara hur strategisk planering, ledarskap, ekonomisk styrning, entreprenörskap, organisation, produktion och lärande fungerar i ett industriföretag): Beskriv ditt företags verksamhet och vilken verksamhetstyp/vilka verksamhetstyper det har.

Lösningförslag: Beskrivningen av företagets verksamhet är fri, men ska finnas där. De verksamhetstyper som kan vara aktuella är: Råvarufångst; Tillverkning (Legotillverkning, Personalintensiv processtillverkning, Kapitalintensiv processtillverkning, Sammansättning/montering); Varudistribution (Godstransport, Omlastning, Detaljhandel); Kollektiva basjänster (Myndighetsutövning, Institutionella tjänster, Abonnentrelaterad förvaltning); Servicesektorn (Lokala manuella tjänster, Kunskapsintensiv uppdragsverksamhet, Platsbunden konsumentservice, Uthyrning, Utbildning, Distanssupport, Artisteri); Spindleri (Förläggande, Kedjeorganisering, Mäklari). Se till att du verkligen har valt en eller några få rimlig/a verksamhetstyp/er för ditt företag samt verkligen motiverat valet och diskuterat detta. OBS att t ex tillverkning eller servicesektorn inte är en verksamhetstyp, utan i de fall det finns undergrupper som t ex legotillverkning, det inom parentes, är det detta som efterfrågas. Svaret täcks in av bild 1.10 och 1.12-1.17.

e. (Kursmål 4, förklara hur industriföretaget marknadsför och prissätter sina produkter): Diskutera hur ditt företag planerar/skulle kunna planera för framtiden. Diskutera också hur de skulle kunna använda olika modeller som vi behandlat i kursen för detta.

Lösningförslag: Viktigt att begreppen definieras, gärna med egna ord (definitioner är ofta att mission är vad företaget vill åstadkomma, varför det finns, eller att det svarar på frågan om vilken uppgift organisationen och varje enskild individ har som i Atlas Copco; att vision är en idé om ett möjligt önskat framtida tillstånd eller att det svarar på frågan om var företaget vill vara och är en bekräftelse och utveckling av missionen som i Atlas Copco; och att strategier är handlingsvägar på olika nivåer i företaget eller att det svarar på frågan om vad som ska göras.) Viktigt också att du anger och diskuterar det egna företagets vision, mission och strategier – endera vad du har fått fram om vad de faktiskt har eller att du gör bra gissningar om vad de skulle kunna vara baserat på företaget och dess verksamhet. Svaret täcks in av bild 2.3 och 2.4. Också olika modeller för strategiarbete, d v s SWOT, Bostonmatrisen, Produktlivs cyklern och/eller Intressentmodellen som täcks in av bild 2.5-2.8 ska diskuteras, det funkar alternativt att gå in på kursmålets spår i stället och resonera kring

marknadsföring med nätverk och 4P (bild 3.5) och/eller värde-, marknad- och kostnadsbaserad prissättning (bild 3.6) baserat på detta.

f. (Kursmål 5, förklara hur företaget verkar i sin omvärld): Hur ser du på relationen mellan ditt företags lönsamhet och hållbar utveckling? På vilka sätt hänger de ihop, positivt och negativt?

Lösningförslag: Svaren kan vara mycket individuella! Det viktiga är att du diskuterar både hur det kan vara lönsamt (eftersom de till exempel inte behöver ta kostnaden för att förstöra miljön, sociala strukturer, konsekvenser av mutor och så vidare; att investeringar i hållbarhet kan visa sig vara lönsamma på grund av t.ex. ett lägre pris för el än för bensin, och kan ge företaget en mer positiv image som kan bidra till att öka försäljningen) och också kostsamt (eftersom det ibland kostar att förbättra sig på ett hållbart sätt utan att det kanske ger något tillbaka, eftersom priserna på dina produkter blir högre än konkurrenternas eller att produkterna inte är lika bra som deras i vissa avseenden på grund av detta, och så vidare) för företaget. Det finns inte så mycket om hållbarhet i kursmaterialet, men något om mått och även i relation till t.ex. diskussioner om mission, vision och så vidare; balanserat styrkort; och kanske på några andra ställen. Vid bedömningen är det viktigt att du diskuterar både positiva och negativa effekter och att dessa relaterar till ditt företag och dess resultat. Svaret täcks något in av bild 7.30-7.33

g. (Kursen sammanfattad): Presentera 6-8 nyckeltal för soliditet, likviditet, lönsamhet och finansiell analys som du tycker sammantaget ger en god bild av ditt företag. Inledningsvis presenterar du formler, dina beräkningar och vad du fått fram för värde för vart och ett av dem på 100-300 ord, och därefter diskuterar du detta.

Lösningförslag: Minst ett mått per grupp måste användas, viktigt att du använder kursens sätt att beräkna (företagen kan beräkna på delvis annat sätt, andra källor kan definiera på annat sätt, men det hör inte hit) och att det syns att du räknat på det. Följande nyckeltal finns att välja mellan: Soliditet: $\text{Soliditet} = \frac{\text{Eget kapital}}{\text{Totalt kapital}}$. Likviditet: $\text{Balanslikviditet} = \frac{\text{Omsättningstillgångar}}{\text{Kortfristiga skulder}}$. $\text{Kassalikviditet} = \frac{\text{Omsättningstillgångar} - \text{Lager}}{\text{Kortfristiga skulder}}$. Lönsamhet: $\text{Räntabilitet på eget kapital} = \frac{\text{Årets resultat}}{\text{Genomsnittligt eget kapital}}$. $\text{Räntabilitet på totalt kapital} = \frac{\text{Resultat före skatt} + \text{finansiella kostnader}}{\text{Genomsnittligt totalt kapital}}$. $\text{Vinstmarginal} = \frac{\text{Resultat före skatt} + \text{finansiella kostnader}}{\text{Omsättning}}$. $\text{Kapitalets omsättningshastighet} = \frac{\text{Omsättning}}{\text{Genomsnittligt totalt kapital}}$. Finansiell analys: $\text{Resultat per aktie, EPS} = \frac{\text{Årets resultat}}{\text{Antal aktier}}$. $\text{Eget kapital per aktie} = \frac{\text{Eget kapital}}{\text{Antal aktier}}$. $\text{P/E, Price/earning} = \frac{\text{Börskurs}}{\text{Resultat per aktie}}$. $\text{Substansvärde per aktie} = \frac{\text{Substansvärde}}{\text{Antal aktier}}$. $\text{Direktavkastning} = \frac{\text{Utdelning}}{\text{Börskurs}}$. Genomsnittligt kapital beräknas som $(\text{ingående balans} + \text{utgående balans})/2$. Ofta finns inte (någon uppgift om) antal aktier, substansvärde (som är eget kapital plus övervärden i tillgångar), utdelning och/eller börskurs: då ska du göra antaganden i stället och tala om att detta antagande görs. Viktigt också att du har med en diskussion kring de olika måtten och deras värden. Svaret täcks in av bild 7.24-7.26 och 9.23.

h. (Kursen sammanfattad): Vilka delar ingår i ditt företags årsredovisning (koppla till bild 16 i modul 7)? Berätta inledningsvis om detta på 100-300 ord, med angivande av sidnummer för de olika delarna. Berätta sedan baserat på detta hur ser du på ditt företag, hur det lyckats under året, hur du ser på dess framtid och så vidare.

Lösningsförslag: Det som krävs är att du visar att du har tillgång till en årsredovisning och åtminstone har bläddrat igenom den och försökt förstå dess uppbyggnad. Så det räcker ungefär så här, där x är en eller flera sidor (också andra delar kan tas upp, men de följande måste vara med): Förvaltningsberättelse sid x, Resultaträkning sid x, Balansräkning sid x, Kassaflödesanalys sid x, Noter sid x, Förslag till disposition av resultat samt underskrifter sid x, Revisionsberättelse sid x. Varför är sidnummer viktiga, varför krävs dessa? Jo, för att visa att du verkligen har gett dig in i materialet och sökt i det; att du satt dig in i en faktisk årsredovisning. Förvaltningsberättelse kan ibland ha annan beteckning, viktigt att du ser kopplingen. Kassaflödesanalys (ibland kallad finansieringsanalys) finns inte alltid med, små företag är undantagna, viktigt att du då konstaterar att den inte finns. Förslag till disposition av resultat samt underskrifter finns ofta på olika sidor, och ibland saknas de faktiska underskrifterna – det finns bara text om det. Revisionsberättelse finns inte alltid, små företag kan välja att inte ha revisor, viktigt att du då konstaterar att den inte finns. Viktigt också att du har med en diskussion som visar att du förmår tolka detta; vad det säger om hur företaget har lyckats under året och vilka utsikter det har för framtiden. Svaret täcks in av bild 7.16.